

Gipsreliëf: fantasievis

• vanaf groep 5

- **Nodig:**
Fijne chamotteklei
kleibord, mirette, kleiroller en twee latjes
diverse materialen om texturen te maken, als spijkers, schroeven, stokjes, stukjes kurk.
- **Afbeeldingen van verschillende vissen, tekenpapier, potlood**
- **(Model)gips. Plaatjes van polystyreen.**

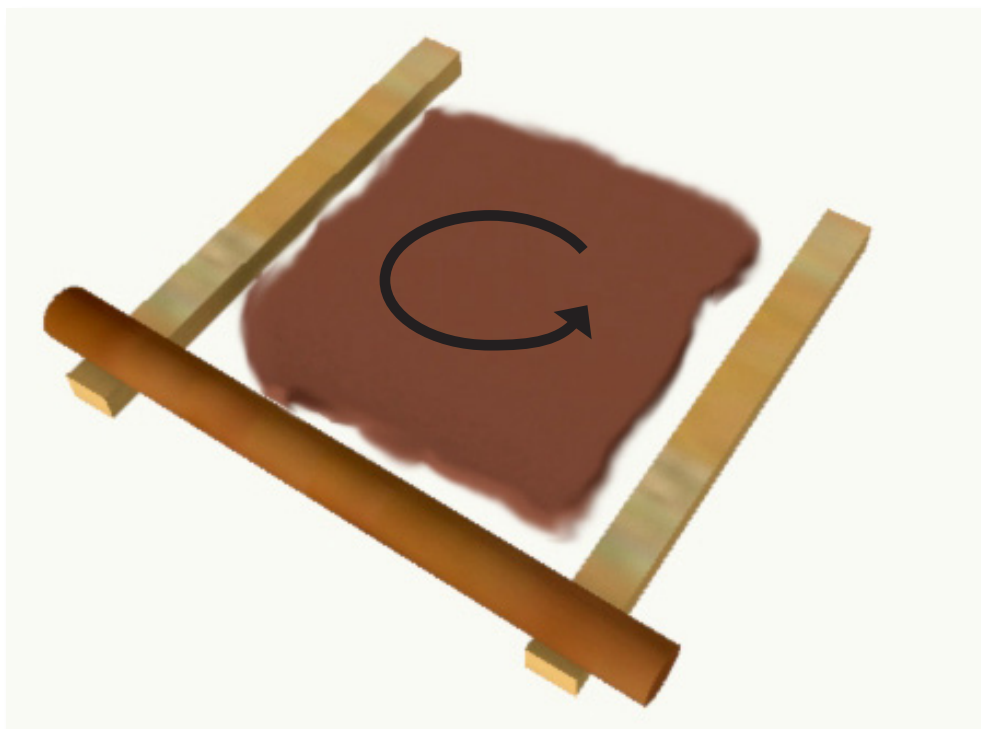
In dit werkstukje maken de kinderen kennis met verschillende gereedschappen die zoal gebruikt kunnen worden bij het bewerken van klei. Hun fantasie wordt geprikkeld en ze doen ervaring op met mogelijkheden om klei van verschillende texturen te voorzien.

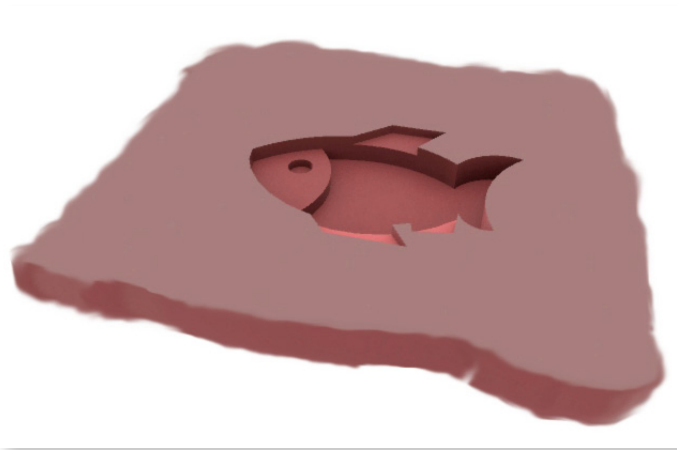
We maken een kleitegeltje waaruit materiaal wordt weggehaald. Hier overheen wordt vloeibare gips gegoten. De kinderen ervaren dat het omgekeerde ontstaat van wat ze maken. Diep wordt hoog en inkervingen worden opstaande deeltjes.

Het onderwerp is een fantasievis. Allereerst worden de grote onderdelen van een vis besproken: kop, lijf, kieuwen, vinnen en een staart. Daarna is er aandacht voor de huid, de textuur in de vorm van schubben, de ogen, reliëf in de staart en de kieuwen. Ook kan de bodem van het aquarium of van een vijver worden aangegeven met waterplanten en de bovenrand van het water.

Het maken van ritmische texturen in klei kun je het best even voordoen. Gebruik hiervoor spatels, stokjes en andere hulpmiddelen.

Begin met een plaatje klei dat met de vingerknokkels wordt ingedrukt waarna het plaatje precies op dikte wordt gerold met een kleiroller. Gebruik daarbij twee kleilatten. De ondergrond bestaat uit een plaatje masonite of hardboard. Laat ze werken met de geribbelde kant naar boven. Hierdoor wordt voorkomen dat zachte klei aan de ondergrond blijft vastkleven. Tijdens het rollen dient het kleiplaatje steeds worden gedraaid zodat er in meerdere richtingen wordt gerold.

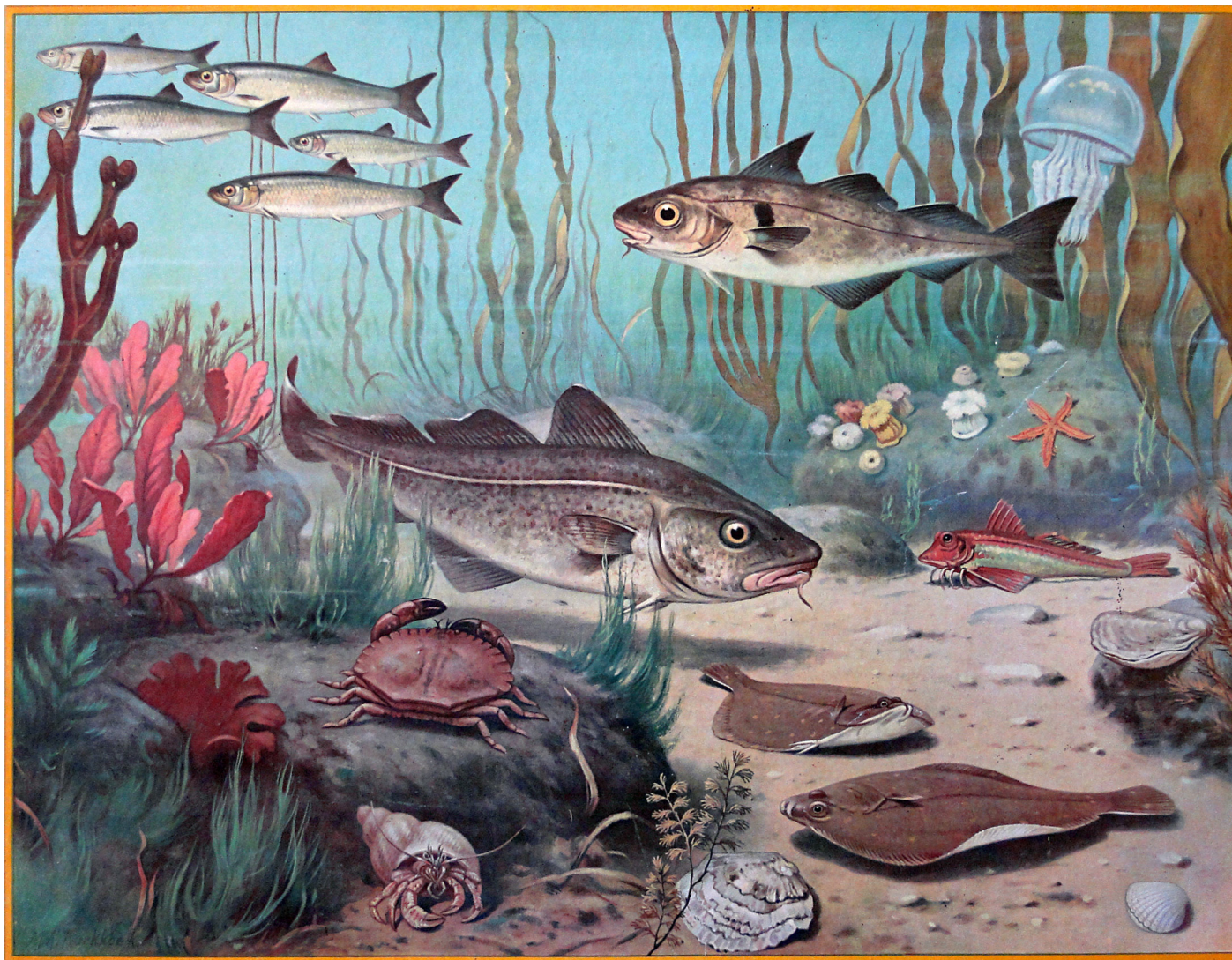

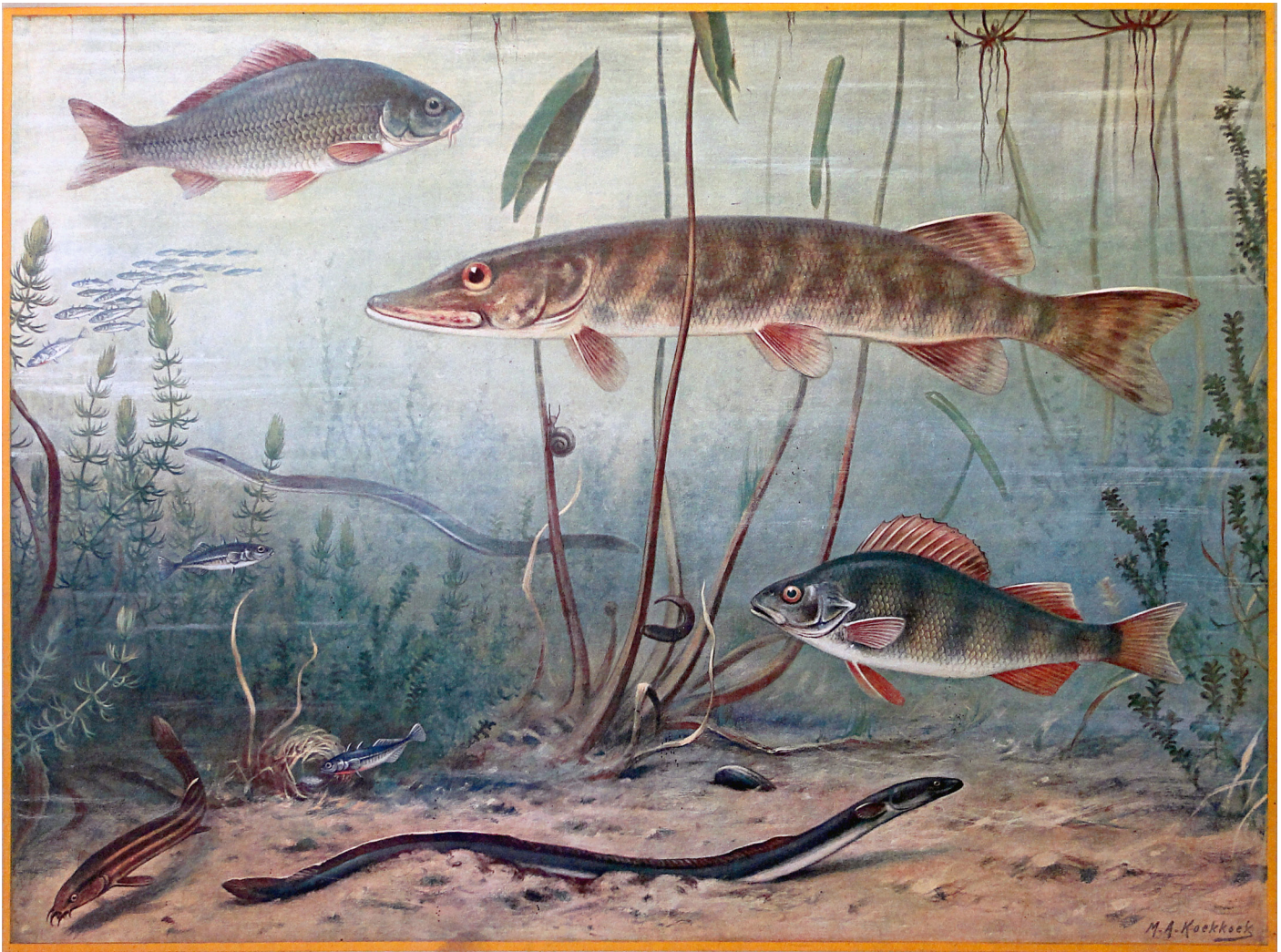
In dit tegeltje wordt een kuiltje gemaakt met behulp van een mirette. Het midden van het kuiltje is wat dieper dan aan de zijkanten. Vervolgens wordt de visvorm voorzien van een staart, kieuwen en een kop. De vinnen worden wat minder diep uitgeschaapt dan het lijf. Daarna komen de details en de kleinere onderdelen die hiervoor door de kinderen zijn benoemd: schubben, streepjes in de vinnen en eventueel een textuurtje als bodem van het aquarium of in de vorm van waterplanten.

Wandplaten

Bij de instructie over vissen heb ik heel nostalgisch gebruik kunnen maken van oude wandplaten van *M.A. Koekkoek*, maar je kunt natuurlijk ook zelf een paar verschillende vissen op het bord tekenen of via een beamer enkele vormen laten zien. Laat overeenkomstige onderdelen van verschillende vissen even benoemen. Met die onderdelen kunnen de leerlingen na de instructie zelf een vis op papier 'ontwerpen'. Met zo'n tevoren gemaakt ontwerpje voorkom je dat ze 'geen idee' hebben als ze met klei aan de slag gaan.

Alle leerlingen krijgen een tevoren enigszins op maat gesneden plaatje klei van ongeveer 15 x 15 cm bij een dikte van ongeveer 2 cm. Ze mogen, na het vlakrollen, hun idee natekenen met een satéprikker of met een potlood de tekening in de klei overtrekken. Daarna volgt het uitschrapen met een mirette en verdere bewerking met andere gereedschappen en hulpmiddelen.

'Zoetwatervisschen' en 'In de Noordzee' van M.A. Koekoek zijn wandplaten uit de serie 'Dieren in hun omgeving' die werden gebruikt in het lager onderwijs. Je kunt deze afbeeldingen voor eigen gebruik desgewenst groot downloaden op ongeveer 3000 x 2250 dpi. van http://janmac.nl/zoetwatervisschen_hr.jpg en van http://janmac.nl/in_de_Noordzee_hr.jpg (5,1 MB en 5,0 MB)

Textuurgereedschappen

Een bakje met schroeven, spijkers, meubeldoppen, knopen, (kroon)kurken en ander klein spul inspireert de leerlingen tot het maken van de meest fantastische texturen. Daarnaast is het handig om gebruik te maken van standaardgereedschappen als mirettes en kleispatels in diverse vormen.

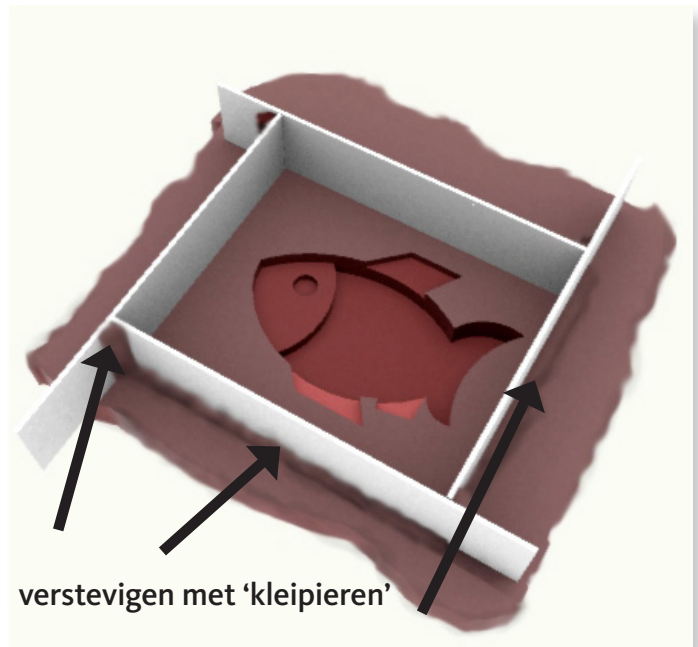
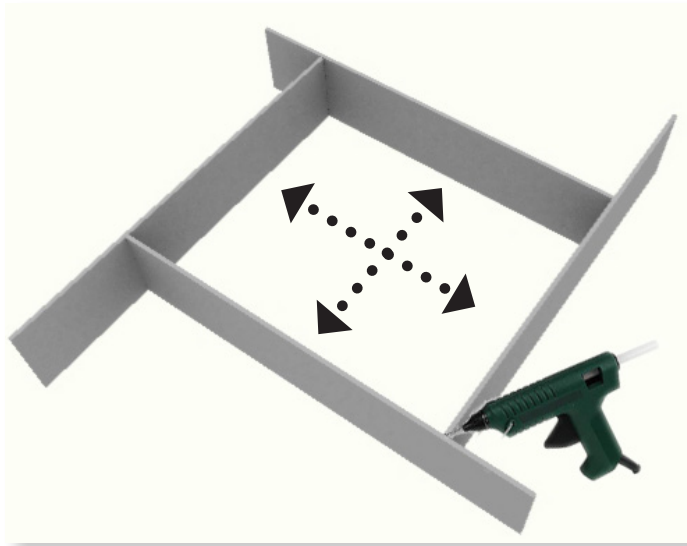
Bij Robbelien in Swalmen vind je een groot assortiment aan klei en kleigereedschappen naast alle mogelijke handvaardigheid- en tekenmaterialen. Bij deze firma kun je ook verschillende workshops volgen op keramisch gebied en aanverwant.

mirette

kleispatel

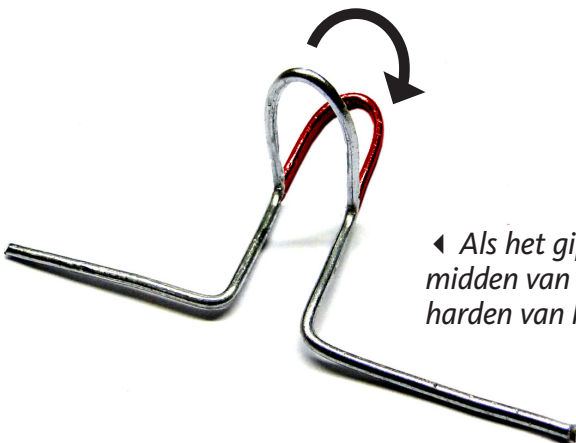
Gietwandjes

Omdat de zijwandjes pas later worden aangebracht, kunnen de kinderen alle delen van het kleitegeltje gemakkelijk bereiken.

Laat aan de randen van het tegeltje ongeveer twee centimeter onbewerkte ruimte vrij. Met strookjes polystyreen wordt rondom de vis een malletje in de kleiplaat gedrukt en die wandjes worden versterkt met 'piertjes' klei. Je kunt eventueel met een lijmpistool de bovenkanten van het malletje op de hoeken even aan elkaar vasttippen. Hiermee voorkom je dat tijdens het gipsieten de wandjes losgaan en alle gips over de tafel loopt.

Voor de wandjes gebruik ik plaatjes polystyreen van 2 mm. dikte, maar je kunt de leerlingen ook wandjes van klei laten snijden en die rechtop laten bevestigen aan de kleiplaat. Dit kost wel extra tijd en om die reden heb ik plaatjes kunststof ingezet. De wanden worden door gebruik van polystyreen ook strakker, wat mooi contrasteert met de texturen op de gipstegel.

Als je die polystyreen-plaatjes volgens bovenstaand schema plaatst, passen ze altijd. Snij de plaatjes op ongeveer 4 x 20 centimeter. Eerst het materiaal met een stanleymes een klein stukje insnijden en vervolgens kun je het eenvoudig breken.

◀ Als het gips hard begint te worden, druk je precies bovenin het midden van de tegel een voorgevormd haakje van ijzerdraad. Na uitharden van het gips kan dit ophanghaakje worden rechtgebogen.

Gips gieten

Voor het aanmaken van (model)gips vul je een plastic emmer maximaal half met water. Daarna strooi je het gips met je handen voorzichtig in het water. De handen mogen hierbij niet nat worden! Wanneer het water verzadigd is, dat wil zeggen geen gips meer opneemt, kun je rustig gaan roeren. Eventuele harde stukjes haal je tijdens het roeren uit de emmer. Tik even tegen de emmer om alle losse gips in het water te laten vallen en na enkele minuten kun je beginnen met gieten. Door na het gieten tegen de tafel te tikken, komen eventuele luchtbelletjes naar boven. Niet te hard, anders bestaat de kans dat de wandjes van de gietvorm gaan lekken.

Laat alle gipsresten in de emmer hard worden, dus niet schoonspoelen. Dit is om te voorkomen dat de afvoer verstopt raakt. Ook is het handig om een emmer met lauw water klaar te zetten om je handen en daarna de gereedschappen mee te reinigen. Hard geworden gips laat zich een dag later gemakkelijk mechanisch verwijderen.

Wil je het hard worden van gips wat versnellen dan kun je gebruik maken van lauw-warm water in plaats van koud. Een eetlepel zout op een halve emmer water versnelt ook sterk.

Wanneer het gips te snel hard wordt, mag je beslist geen water meer toevoegen om het proces te vertragen. Het gips blijft dan 'zeepzacht'. Maak gewoon een nieuwe hoeveelheid aan.